

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

3. Літературознавча енциклопедія : у двох томах / [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.

4. London J. South Sea Tales. Київ : Серія: Folio World's Classics. 2024. 159 p.

Оксана Бровкіна,

канд. філол. наук

ст. викладач кафедри германської філології

Сумського державного університету

Дарина Щербак,

студентка Сумського державного університету

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ГУМОРУ

Представники англомовної лінгвокультури славляться своїм унікальним почуттям гумору, яке вважається складним для розуміння іншими. Британський гумор має специфічний стиль і смислову глибину, що вимагає певного рівня культурної освіченості та розуміння субтексту. Його розуміння вимагає глибшого знання англійської культури, літератури, історії та соціальних конвенцій. Розуміння гумористичних алюзій, культурних референтів та історичних подій є ключовим для повного осмислення британського гумору. Для тих, хто незнайомий з англомовною лінгвокультурою, розуміння її специфічного гумору може бути викликом. Культурні відмінності та унікальність гумористичних стратегій можуть призвести до непорозумінь та спотворення смислу жартів.

Актуальність теми дослідження. Англійська мова широко використовується в міжнародній комунікації, і розуміння особливостей її гумору може бути корисним для ефективного спілкування та культурного розуміння. З'являється необхідність адаптації для ефективної взаємодії з носіями цієї мови в різних сферах, наприклад, освіта, бізнес або міжкультурне спілкування. Сарказм, каламбури, іронія, абсурдність використовуються у англійській лінгвокультурі. Розуміння та подальше їхнє розпізнавання розвине навички

створення жартів, допоможе у спілкуванні з носіями англійської мови, покращить міжкультурний зв'язок. Вміння розуміти та використовувати англійський гумор допомагає покращити комунікацію, зміцнити стосунки та створити дружню обстановку. Відтак, актуальним є дослідження лінгвістичних особливостей та комічних прийомів формування гумору в англомовному середовищі.

Матеріалом дослідження є твори англійських письменників різних історичних епох, новини британських ЗМІ.

Метою поданого дослідження є вивчення та аналіз аспектів, які є основою спілкування гумористичного характеру англійською мовою, а також вивчення культурних, соціальних сфер, що мають вплив на формування та сприйняття гумору в англомовній лінгвокультурі загалом.

Виходячи з мети дослідження були сформульовані наступні **завдання**:

1. Проаналізувати лінгвістичні особливості та сатиричні прийоми формування гумору;
2. Проаналізувати лінгвістичні прийоми комічного, взявши за основу текстові приклади із літератури та медіа.

Гумор є одним із сигналів побудови людських відносин. Він має різні прояви. Через це явище розкриваються життєві протиріччя. Цей процес відбувається за рахунок того, що опис образу і думки автора не відповідають одне одному. Тобто, в основі лежить невідповідність нормі. Це створює комічний ефект і викликає в людей сміх. З такими проявами людина зустрічається в реальному житті через ЗМІ, Інтернет-ресурси, міжособистісну взаємодію тощо [1]. Крім цих проявів у різних сферах, існують також засоби, за допомогою яких створюють гумористичні ефекти.

На рівні характерів відбувається створення системи образів та концентрування на окремій персоні, тобто поділ того, як людина себе позиціонує і якою вона є насправді; або ж протиріччя між бажаним та дійсним. На рівні сюжету в основі лежать комічні ситуації, що повторюються. У ньому одночасно поєднується сміх над предметами і внутрішнє серйозне ставлення до

них з боку того, хто сміється. На мовному рівні задля створення двозначності або комічної суперечності основну роль відіграють різні каламбури, вульгаризми тощо.

Одним із поширених гумористичних засобів є каламбур. Цікавим є його вплив на саму мову, так як він може продемонструвати креативність у використанні мови навіть там, де це було неочікувано. Головна його здатність це використання гри слів задля створення багатозначності, яка раніше не була характерною для використаного слова. Така думка підтверджується визначенням терміну «каламбур» в Кембриджському онлайн-словнику: “*a humorous use of a word or phrase that has several meanings or that sounds like another word*” [7].

Ще одним лінгвістичним засобом гумору є метафора. Цей лінгвістичний прийом створює цілком несподіване й досить смішне зіставлення, виявляє незвичайні зв'язки між ідеями, що дозволяє порівняти справжні значення об'єктів і викликати посмішку. Особливо для розуміння метафори необхідно усвідомлювати концептуальну інформацію, яка виражена всередині самої метафори [5]. Адже, метафори допомагають формувати нові концептуальні рамки за допомогою поєднання двох абсолютно різних понять.

Комічні деталі вкраплення не суперечать ідеї інтегрального значення предметів. Вони допомагають нам побачити недосконалість і абсурдність світу в більш детальному грайливому світлі, викликаючи посмішку та несподіванку. Їх приховати не можна, тому що вони знаходяться на поверхні. Незважаючи на те, що гумор може викликати сміх, не всі прояви сміху пов'язані з гумором [4]. Адже в гуморі відбувається переоцінка і переосмислення недосконалостей, що викликає позитивні емоції і дозволяє погоджуватися з цією недосконалістю, як об'єктом, що робить життя менш нудним.

Гумор передбачає наявність високих ідеалів, тобто це має бути дотепно. У цьому йому допомагають лінгвістичні засоби створення комічного. У минулому столітті слова, які мали особливе значення або спеціальне звучання, додавали гумор у текст. До них належали архаїзми, історизми, які мали гумористичне значення та сприяли створенню комічності.

Наявність певних лексичних одиниць у комічному контексті є поштовхом для створення гумористичного ефекту. «Проте різні культури тяжіють до певних засобів, що зумовлюється, в першу чергу, можливостями національної мови і, звичайно ж, особливостями менталітету нації» [2]. Ці засоби поділяються на:

1. Фонетичні: це каламбури, що ґрунтуються на полісемії, омонімії та енантіосемії (співіснування двох протилежних значень), алітерація й асонанс. Наприклад, використання каламбуру “*Ask for me tomorrow, and you shall find me a grave man*” [9].

2. Лексичні: використання слів із гумористичним та незвичайним звучанням, зазвичай поєднання антонімів й синонімів. Наприклад, “*a fish out of water*” [6];

3. Граматичні: навмисне використання помилок на різних граматичних рівнях з додаванням неформальності до спілкування. Наприклад, “*I’ll be takin’ Sirius his bike back. Not that he needs it anymore*” [8].

Не лише історичний вплив, а й зміст, відіграє роль у важливості гумору. Гумористичний ефект також досягається використанням іронії, сатири, сарказму. На відміну від гумору, в сатирі висміюється щось персональне, щось точкове, а загальне, висміюються проблеми всього людства чи народу. У зв’язку з цим сатира є поширеним явищем у політиці, оскільки має можливість критикувати дії влади. Інформація подається завуальованою, з одного боку, смішною формою, але про дуже серйозні речі. Цей термін використовується для виправдання чи захисту трансгресивних засобів масової інформації [3].

Для іронії важливо розуміти, що вона складається із двох пластів: те, що говориться, і те, про що саме йде мова. Ці два елементи одним з одним не корелюють. Основою іронії є приховане глузування. Але тут ще немає негативного значення, тобто автор вживає ті слова, які мають протилежне значення тому, що він хоче сказати. Вона буває прямою, тобто спрямованою на когось чи самоіронією, яка спрямована назад на самого себе. З іронії з’являється сарказм, який є її найвищим ступенем та показує негативні відтінки, роблячи гумор різким та нещадним. На відміну від іронії виражається сарказм відкрито.

Таким чином, лінгвістичні гумористичні засоби дозволяють змінювати характеристики мови на різних лінгвістичних рівнях з метою створення комічного ефекту. Задля позитивного впливу гумору на аудиторію впливає як історичний процес, і сам контекст. Для створення комічного ефекту в англійському гуморі основну роль відіграють лексичні одиниці та риторичні засоби, що допомагають підкреслити абсурдність, комічність, а також суперечливість ситуації.

Список використаних джерел:

1. Василевська О. І., Дворніченко Л. Л. Особливості використання гумору у консультативній взаємодії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2018 Вип. 5. С. 160–166.

2. Підгрушна О. Г. Відтворення англійського гумору в українському художньому перекладі. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. 227 с.

3. Declercq D. A Definition of Satire (And Why a Definition Matters). *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 2018. vol. 76. iss. 3. Pp. 319–330.

4. Ruch W., Platt T., Proyer R. T. & Chen H.-C. Editorial: Humor and Laughter, Playfulness and Cheerfulness: Upsides and Downsides to a Life of Lightness. *Frontiers in Psychology*. 2019. vol. 10. Pp. 1–6.

5. Skalicky S. & Crossley S. A. Linguistic Features of Sarcasm and Metaphor Production Quality. *ACL Anthology*. 2018. Pp. 7–16. URL : https://www.researchgate.net/publication/325448970_Linguistic_Features_of_Sarcasm_and_Metaphor_Production_Quality (дата звернення: 20.06.2023).

6. Дефініція слова «fish out of water». Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fish-out-of-water> (дата звернення: 09.07.2023).

7. Дефініція слова «pun». Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pun> (дата звернення: 19.06.2023).

8. Joanne Kathleen Rowling. Harry Potter and the Philosopher's stone. URL: <https://docenti.unimc.it/antonella.pascali/teaching/2018/19055/files/ultima-lezione/harry-potter-and-the-philosophers-stone>.

9. William Shakespeare. Romeo and Juliet. URL: http://shakespeare.mit.edu/romeo_juliet/full.html.

Lyudmyla Hnapovska,

Ph.D. in Philology

Associate Professor of the Department

of Foreign Languages and Linguistic Didactics

Sumy State University

PROPER NAME:

A GLIMPSE OF HISTORY AND TODAY'S PERSPECTIVES

In everyday communication, the onomastic lexicon plays a crucial role in facilitating reference and disambiguation. Whether in interpersonal interactions or written texts, the use of proper names helps individuals identify and track specific entities within a given context. Moreover, proper names serve as markers of identity, allowing individuals to assert their distinctiveness and uniqueness in social settings. The nominations of places, organizations, products, etc. also carry symbolic significance, often reflecting the nation's cultural values and historical legacies.

Paying due tribute to the topicality of researching proper names from the *interdisciplinary* perspective, which constitutes the mainstream of modern scientific research, this paper aims to explore the theory of proper names by delving into its historical development and discussing the key concepts of Onomastics in contemporary debates.

The study of proper names traces back to philosophical inquiries of ancient Greeks (280-207 BC) who initiated the distinction between *proper names* and *common names*, claiming that the Latin term '*nomen proprium*' (= a '*genuine name*') means a name more 'authentic' than other names. Plato and Aristotle developed this idea,